

Відбувся VI з'їзд Союзу русинів-українців Словацької Республіки

26.1.2013 р. в Студентському гуртожитку Пряшівського університету відбувся VI з'їзд Союзу русинів-українців Словацької Республіки.

Після Гімну Словацької Республіки делегатів і гостей з'їзду від імені Центральної ради СРУСР

▲ Виступає голова Центральної ради СРУСР Петро Сокол.

привітав голова Центральної ради Союзу **Петро Сокол**. Він сказав, що з'їзд скликано згідно з Статутом Союзу русинів-українців СР і його метою є оцінити минуле і профілювати завдання організації на майбутній період.

У роботі з'їзду взяло участь 55 делегатів з 60 від первинних організацій Союзу, а також гості – голова комісії культури та національних меншин Пряшівського самоврядного краю **Еміль Хлапечек**, Надзвичайний і Повноважний Посол України в Словацькій Республіці **Олег Гаваші**, Генеральний консул України в Пряшеві **Ольга Бенч**, приматор міста Свидника **Ян Голодняк**, за Греко-католицьке архієпископство в Пряшеві о. прот. **ІCLIC Юрій Попович**, голова Асоціації українців Словащини та Наукового товариства ім.Т.Г.Шевченка **Микола Мушинка**, голова Спільноти українських письменників Словащини **Іван Яцканин**, директор СНМ – Музею української культури у Свиднику **Мирослав**

Сополига, секретар Координаційного комітету реоптантів СР **Степан Крушко** та ін.

Делегати ухвалили програму роботи з'їзду, регламент засідання, виборчий порядок з'їзду. Після того пройшли вибори комісії – мандатної, виборчої і пропозиційної.

Звітну доповідь про діяльність Союзу русинів-українців Словацької Республіки від V з'їзду зачитав **Петро Сокол**. (Звітну доповідь друкуємо в цьому номері газети).

Делегатів з'їзду привітав Надзвичайний і Повноважний Посол України в СР **Олег Гаваші**. Посол окреслив напрями ділових зв'язків Посольства з Союзом русинів-українців СР на 2013 рік. Ознайомив присутніх з текстом вітального листа Першого заступника Міністра закордонних справ України **Руслана Дем-**

▲ Делегатів і гостей з'їзду привітає Олег Гаваші.

ченка, адресованого учасникам з'їзду. У вітанні зазначалось, що Міністерство закордонних справ України високо оцінює діяльність СРУСР і вдячне за зусилля організації, спрямовані на забезпечення реалізації прав та інтересів представників української національної меншини Словащини. Олег Гаваші вручив подяки від Посольства України у Словацькій Республіці **Петрові**

Соколу, **Миколові Денісу**, **Павлові Богдану** та **Мирославі Ілюку**.

Після звіту Центральної контрольно-ревізійної комісії, який зачитав її голова **Йосиф Годарський**, а також обговорення процедурних питань, виступили гості. Приматор міста Свидника **Ян Голодняк** позитивно оцінив співпрацю міста Свидника з СРУСР при організуванні Свята культури русинів-українців Словащини у Свиднику. Представник Греко-католицької церкви о. прот. **Юрій Попович** висловив сподівання про налагодження діалогу представників церкви з Союзом русинів-українців СР. **Еміль Хлапечек** в ході виступу, крім іншого, акцентував на тому, що переміщення редакції Словацького радіо з Пряшева до Кошиць негативно позначилось на культурно-національному житті русинів-українців. **Марія Гмиттер** зачитала вітального листа приматора міста **Бардієва Бориса Ганущака** делегатів з'їзду, в якому оцінено високий стандарт співпраці міста Бардієва з Союзом русинів-українців в організуванні «Маковицької струни». Делегатів з'їзду вітальним листом поздоровив Уповноважений у справах національних меншин Уряду СР **Ласло Надь**. Лист-вітання зачитав **Петро Сокол**.

В дискусії діяльність СРУСР, його органів і організацій та окремі аспекти культурно-національного життя русинів-українців СР розглянули: **Іван Яцканин** (Пряшів), **Йосиф Годарський** (Гуменне), **Олена Довгович** (Кошиці), **Михайло Білоруський** (Шариський Шавник), **Михайло Іванцо** (Снина), **Андрій Яцканин** (Пряшів), **Іван Тільняк** (Пряшів), **Михайло Шкурла** (Пряшів), **Степан Чабала** (Кошиці), **Евеліна Гват** (Ряшів), **Святослав Нірода** (Михалівці) та заступник голови Центральної ради СРУСР **Павло Богдан**, а також гості – **Степан Крушко** та **Мирослав Сополига**.

Після дискусії пройшли вибори. У таємному голосуванні було

▲ Робоча президія з'їзду (на фото зліва): Олег Гаваші, Юрій Шпірко, Петро Сокол, Ольга Бенч, о. прот. Юрій Попович, Марія Гмиттер, Іван Лаба.

обрано 25-членну Центральну раду СРУСР та 5-членну Центральну контрольно-ревізійну комісію. На першому засіданні Центральної ради СРУСР було обрано 11-членну Президію. Головою Центральної ради СРУСР було знову обрано **Петра Сокола**, заступниками голови – **Павла Богдана** та **Віктора Бандурчина**.

Делегати ухвалили текст заяви делегатів – **Vyhlasenie** (друкуємо в номері).

З'їзд вказав на певні здобутки, але і на значні втрати в діяльності організації і в житті всієї національної меншини, що зумовлене внутрішнім розколом в житті русинів-українців. Як лояльні громадяни Словащини делегати

наголосили на тому, що русини-українці є неподільні і такою ж неподільною є і їх культура. Ці думки в сконденсованому вигляді викладені і в заключній частині звітної доповіді, зачитаної головою ЦР СРУСР **Петром Соколом**: «Русини-українці, працюючи в різний час і в різних обставинах, жили духовними надбаннями українського народу, а той дух українства додавав силу протистояти асиміляції і відвоювати ту правду, якою жили наші предки».

Відстоювання цих засад вважає своїм обов'язком і нинішнє керівництво СРУСР».

Мирослав ІЛЮК.
Фото автора.

Vyhlasenie delegátov 6. zjazdu Zväzu Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky

6. zjazd ZRUSR po zhodnotení činnosti svojej organizácie za uplynulé obdobie je opätovne nútený konštatovať, že kultúrno-národnostný život zaznamenáva úpadok jednak kvôli čoraz väčšej apatii rusínsko-ukrajinského obyvateľstva, ktorá vyplýva aj zo zložitej sociálno-ekonomickej situácie v regióne, ktorý obýva, a jednak z prístupu štátu k národnostným otázkam, ktorý nedáva nádej na perspektívu.

Svedčia o tom aj fakty z obdobia, ktoré hodnotil zjazd. Ukrajinské národnostné školstvo je už takmer na dne, a to nielen pre nezaujem rodičov a detí o vyučovanie ukrajinského jazyka, ale často iba pre ekonomické otázky, ako to bolo v prípade základných škôl v Habure a v Ruskej Porube. Opätovne žiadame kompetentné štátne orgány v oblasti školstva, aby sa dôkladnejšie zaoberali otázkou ukrajinského národnostného školstva a vyčlenili pracovníkov na príslušných stupňoch riadenia zodpovedných za túto problematiku.

Alarmujúci je stav rozhlasového národnostného vysielania. Po likvidácii Hlavnej redakcie národnostno-etnického vysielania Slovenského rozhlasu v Prešove v roku 2003 a jeho presťahovaní do Košíc dochádza pravidelne k ďalšiemu obmedzovaniu jeho činnosti v oblasti finančnej, personálnej a programovej. Ako príklad hrubej neznalosti pomerov a arogancie môžeme považovať presun vysielacích časov do neskorých večerných hodín a zrušenie vysielania pravoslávnych liturgií. Delegáti zjazdu dôrazne protestujú proti tomuto rozhodnutiu a žiadajú vedenie Rozhlasu a televízie Slovenska, ako aj Radu RTVS, aby sa zaoberali týmito otázkami a prijali uspokojujúce riešenia.

Delegáti zjazdu sú nútení konštatovať, že v SR výrazne chýba zákon o postavení národnostných menšín a o financovaní kultúrno-národnostných organizácií. Udalosti posledných dvoch rokov ukazujú, že presun kompetencií z MK SR na Úrad vlády len skomplikoval situáciu. To, že financie na schválené projekty boli pridelené v roku 2011 až v mesiaci júli a v roku 2012 v októbri-novembri a na periodickú tlač dokonca až 27. decembra, je skôr výsmechom ako pomocou pre národnostné menšiny. Je žalostné, že ústredné štátne orgány v posledných rokoch si neplnia svoje zákonné povinnosti a dokonca ani nereagujú na opravené sťažnosti a listy zástupcov kultúrno-národnostných organizácií, nehovoriac už o osobnom kontakte.

Delegáti zjazdu dôrazne žiadajú, aby bolo plne uplatňované právo subsidiarity, tak ako to vyplýva z Ústavy SR, pretože doteraz sa využíva iba ak symbolicky, pretože zásadné rozhodnutia v oblasti národnostného školstva a kultúry sa prijímajú bez účasti alebo vypočutia názoru dotknutých národností.

Delegáti tiež považujú za vhodné, aby Slovenská republika v duchu záverov Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre kultúru, školstvo a národnostné menšiny prispela na rekonštrukciu Centra ukrajinskej kultúry tak, ako sa pričínila spolu s ukrajinskou stranou o otvorenie Centra slovenskej kultúry v Užhorode.

Prešov 26. januára 2013

Delegáti 6. zjazdu Zväzu Rusínov-Ukrajincov SR

▲ Частина учасників з'їзду

20 років успішного партнерства між Україною та Словацькою Республікою

31 січня 2013 року у Посольстві України в Братиславі відбувся урочистий захід з нагоди 20-річчя встановлення дипломатичних відносин між Україною та Словаччиною. У ньому взяли участь всі ті, хто мав та продовжує мати пряме відношення до розвитку українсько-словацьких взаємин – депутати Національної Ради СР з числа членів Групи міжпарламентської дружби з Україною, співробітники Канцелярії Президента СР, працівники Міністерства закордонних справ та європейських питань СР, представники інших відомств Словаччини (МВС СР, Мінборони СР тощо), політики, журналісти, дипломати, бізнесмени, діячі української національної громади. В художній програмі спільного українсько-словацького свята виступали члени Музично-драматичного ансамблю імені Тараса Шевченка (м. Братислава).

У січні 2013 року Україна та Словацька Республіка відзначають 20-ту річницю встановлення дипломатичних відносин.

Відносини наших народів далеко не обмежуються двадцятирічним періодом. Вони мають давнє, насичене та, головне, дружнє і позитивне історичне коріння. Ми – сусіди, які століттями в приязні живуть поруч один з одним, допомагаємо і підтримуємо один одного у непрості часи.

Ще у 18 столітті словацькі студенти підкоряли вершини наук в Києво-Могилянській академії, а українські – в навчальних закладах Братислави та Трнави. Саме у Трнаві було надруковано перші книги для закарпатських українців – «Катехизис» (1698), «Буквар» (1699), «Краткое припадков моральних собрание» (1727). Видатні провідники словацького відродження Ян Коллар та Павел Йозеф Шафарик активно контактували з «Руською трійцею», київськими й харківськими культурними діячами, справивши значний вплив на національний рух в Україні. Наша дружба скріплена кров'ю українців та словаків, проливаю в роки Другої світової війни.

У сучасний період Україна однією з перших країн світу 1 січня 1993 року визнала державну незалежність Словацької Республіки. Практично відразу почали працювати посольства в Братиславі та Києві.

Вже наприкінці червня 1993 року відбувся перший офіційний візит Президента Словаччини М. Ковача в Україну, під час якого було підписано двосторонній Договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво. Це дало змогу активізувати практичну взаємодію між двома країнами практично у всіх сферах.

Широкі можливості для розвитку всебічного співробітництва між Україною та Словаччиною обумовлені численними об'єктивними чинниками. Насамперед, це наявність спільного кордону, глибокі історичні та культурні зв'язки українського та словацького народів з досить чисельною українською національною меншиною в Словаччині та словацькою – в Україні.

Об'єднуючим фактором є також

переконання обох держав, що шлях благополуччя і добробуту, шлях об'єднання і солідарності – це те, чого прагнуть народи всього європейського континенту. Словаччина з 2004 року – повноправний член Європейського Союзу і всебічно сприяє реалізації української євроінтеграційної стратегії.

Для України справді неоціненним є досвід вступу Словаччини до ЄС, зокрема внутрішні трансформації, адаптація законодавства. Україна щиро вдячна словацьким партнерам за реалізацію конкретних дієвих проектів, програм, механізмів у сфері євроінтеграції. У цьому контексті слід відзначити, зокрема, «Національний конвент щодо Європейського Союзу в Україні», який передбачає передачу українській стороні словацького досвіду організації перед вступом Словаччини до ЄС загальнонаціональної дискусії (конвенту) щодо різноманітних аспектів функціонування Євросоюзу. На позитивну оцінку заслуговує діяльність Центру передачі інтеграційного та трансформаційного досвіду (CETIR), створеного у 2010 році при МЗС Словаччини, який сприяв проведенню стажувань представників України в міністерствах та відомствах Словацької Республіки.

За 20 останніх років відбулась значна кількість двосторонніх візитів на всіх рівнях. При цьому слід особливо відзначити, що кожний візит в Україну або Словаччину був наповнений конкретними домовленостями, підписанням взаємовигідних договорів та контрактів, обговоренням актуальних питань обоюдної зацікавленості. Як успішний приклад слід згадати офіційний візит Президента України В. Януковича до Словацької Республіки у червні 2011 року, під час якого було підписано низку двосторонніх документів, зокрема стосовно вдосконалення місцевого прикордонного руху.

Ключове місце між нашими дружніми державами завжди посідало торговельно-економічне співробітництво. Загальний зовнішньоторговельний обіг між Україною та Словаччиною, починаючи у 1993 р. з кількох десятків мільйонів доларів США, стабільно зростає

протягом цих 20-ти років та вже у 2011 році склав майже 1,5 млрд. дол. США.

Виняткове значення має сьогодні питання енергетичної безпеки. Звісно, диверсифікації шляхів постачання енергоносіїв та пошук нових джерел енергії набуває особливої важливості для всього світового співтовариства. Водночас, для України та Словаччини це має не тільки економічний, але й особливий політичний зміст. Будучи розташованими практично в центрі енергетичних маршрутів Європи, ми не можемо залишатися сторонніми спостерігачами в енергетичному діалозі.

Міжрегіональне співробітництво між Україною та Словаччиною є одним з основних векторів співпраці обох країн, що розвивається досить високими темпами. На сьогодні між двома країнами на міжрегіональному рівні укладено близько 50 угод про співпрацю на різних рівнях – як областей, так і районів та муніципалітетів. Окрім того, укладено близько 30 документів про співпрацю між навчальними закладами, виконання яких забезпечує контакти на мікро-рівні – між конкретними структурами, підприємствами, університетами, школами, науковими інститутами, закладами культури, бібліотеками тощо.

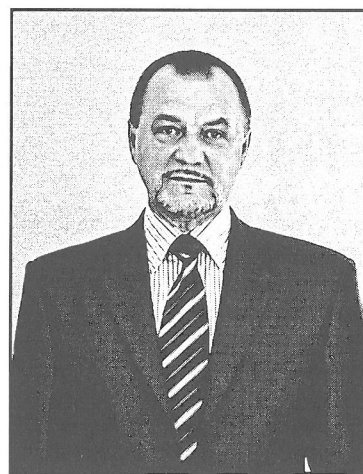
Наші дружні відносини є результатом глибоких історичних та культурних зв'язків українського та словацького народів. Це яскраво підтверджують вже традиційні дні добросусідства між Україною та Словаччиною, які у травні кожного року відбуваються на кордоні двох держав, обмін творчими колективами, проведення інших важливих культурних заходів.

Предметом постійної уваги мають залишатися національні меншини – українська в Словаччині та словацька в Україні. Активне співробітництво України та Словацької Республіки у національно-етнічній сфері протягом багатьох років принесло конкретні результати. Зокрема, відкрито школу зі словацькою мовою навчання та центр словацької культури у м. Ужгород. Україна також очікує, що офіційна Братислава надасть сприяння щодо завершення проекту створення центру української культури у м. Пряшів.

В цілому, сама логіка розвитку та зміст двосторонніх українсько-словацьких взаємин спрямовані на підтримку поступового входження нашої країни до європейського простору. Це – наш спільний і безумовний пріоритет, над реалізацією якого ми наполегливо і самовіддано працюватимемо й далі.

Посольство України в Словацькій Республіці.

Чільні представники Центральної ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки

▲ Петро СОКОЛ – голова Центральної ради Союзу русинів-українців СР

▲ Павло БОГДАН – заступник голови Центральної ради Союзу русинів-українців СР

▲ Віктор БАНДУРЧИН – заступник голови Центральної ради Союзу русинів-українців СР

Інж. Петро Сокол народився 17 квітня 1949 року в Чеських Новосілках на Волині (Україна). У 1966 році здобув середню освіту, а в 1977 році закінчив Рівненський Український інститут інженерів водного господарства. За спеціальністю – інженер-будівельник. Після переселення в 1977 році до ЧССР проживав у Старій Любоні. До 1992 року працював в різних посадах народного господарства і в органах самоуправи. З 1992 року – бізнесмен. На IV з'їзді Союзу русинів-українців СР (2004 р.) його було обрано заступником голови Центральної ради СРУСР. Одночасно був головою Регіональної ради Союзу русинів-українців СР в Старій Любоні. На V з'їзді СРУСР 24 січня 2009 р. його було обрано головою Центральної ради СРУСР. На VI з'їзді СРУСР 26 січня 2013 року його повторно було обрано головою Центральної ради СРУСР.

Мір Павло Богдан народився 18 жовтня 1950 року в селі Видрань (нині складова частина Меджилаборець). Закінчив Середню промислову електротехнічну школу в Пряшеві. Від 1972 року працював в Українській студії Чехословацького радіо в Пряшеві. У 1979 році закінчив журналістику на філософському факультеті Університету ім. Коменського у Братиславі. Був заступником директора Русько-української студії Словацького радіо та головним секретарем Головної редакції національно-етнічних програм Словацького радіо, а в 1990 – 1993 рр. – членом ЦР Словацького синдикату журналістів. Був депутатом Національної Ради Словацької Республіки (1992 – 1994). З 1990 року був членом Президії Центральної ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки (1994 – 1999). На IV, V і VI з'їздах Союзу русинів-українців СР його було обрано заступником голови Центральної ради СРУСР. Автор книжки «20 років – здобутки і втрати – 20 rokov – vŕstazstvá a prehrá» (СРУСР, Пряшів, 2012). Нагороджений орденом України «За заслуги» III ступеня (2008) та золотою медаллю Союзу русинів-українців СР (2008)..

Мір Віктор Бандурчин народився 20.07.1969 р. в Стаціні в сім'ї робітника. Основну школу відвідував у Стаціні. Середню освіту здобув в Гімназії в Сніні, після чого продовжував навчання на Пряшівському філософському факультеті – спеціальність словацька й українська мови. Здобувши вищу освіту, деякий час вчителював в ОШ Збой та в одній з гумєнських шкіл. Після одруження живе в Михалівцях, де в сучасності займається підприємницькою діяльністю. Попри праці продовжує в студіях в Ужгороді на Національному факультеті міжнародних економічних відносин з метою набути кваліфікованих знань з української мови, до якої змалку привчали його батьки, особливо мати, довгорічна вчителька, активістка СРУСР.

Кандидати в члени Центральної ради Союзу русинів-українців СР

Іван БУЛИК
Олена ДОВГОВИЧ
Мілан МАЛИК

Микола ПЕТРИЩАК
Іван СИДОР
Марія СТЕНК

Президія Центральної ради Союзу русинів-українців СР

Віктор БАНДУРЧИН
Анна БЕНЬО
Павло БОГДАН
Анна ВАНЬКО
Йосиф ВООК
Микола ДЕНІС

Іван ЛАБА
Єва ОЛЕАР
Людмила РАЖИНА
Петро СОКОЛ
Злата ФУНДАК

Центральна контрольно-ревізійна комісія Союзу русинів-українців СР

Павло ВАНЬКО
Ян КНАПИК
Ян ЦУПЕР
Степан ЧАБАЛА
Андрій ЯЦКАНИН (голова)

Йосиф ГОДАРСЬКИЙ – кандидат в члени Центральної контрольно-ревізійної комісії Союзу русинів-українців СР

Склад центральних органів Союзу русинів-українців СР

ПЕТРО СОКОЛ – голова Центральної ради Союзу русинів-українців СР

ПАВЛО БОГДАН – заступник голови Центральної ради Союзу русинів-українців СР

Віктор БАНДУРЧИН – заступник голови Центральної ради Союзу русинів-українців СР

Центральна рада Союзу русинів-українців СР

Віктор БАНДУРЧИН
Марія БЕЛЕЙ
Анна БЕНЬО
Павло БОГДАН
Анна ВАНЬКО
Йосиф ВООК
Евеліна ГВАТЬ

Людмила ГАР'ЯНСЬКА
Марія ГМИТТЕР
Микола ДЕНІС
Михайло ІВАНЦО
Іван ЛАБА
Марія ЛАБИК
Іван ЛУКАЧ

Юрій МАГУР
Святослав НІРОДА
Єва ОЛЕАР
Юліус ПАНЬКО
Ладислав ПУШКАР
Людмила РАЖИНА
Любомир РЕШЕТАР
Петро СОКОЛ
Валерія СМІЛЬНИЦЬКА
Іван ТІЛЬНЯК
Злата ФУНДАК

Шановні делегати!
Дорогі гості!

Від нашої зустрічі на V з'їзді Союзу русинів-українців Словацької Республіки вже минули чотири роки. Пора підсумувати наші здобутки, повчитися з недоліків у роботі та накреслити плани на майбутній період. Тому в звітній головна увага звернена не тільки на конкретні дії, але і на реалізацію програмних напрямків діяльності СРУСР.

Безпосередніми орієнтирами для нас були рішення V з'їзду в області внутрішньосоюзного життя, шкільництва, народної художньої творчості (НХТ), видавничої діяльності, праці з книгою та міжнародних стосунків. Ми наповнювали рішення останнього з'їзду тим, що виконували поточну роботу, реалізуючи при тому програмні завдання і організовуючи конкретні проекти культурних активностей. Таким чином, протягом звітнього періоду ми брали до уваги сучасний організаційний стан нашого Союзу, ступінь співдії первинних організацій, клубів, регіональних рад в посилюванні організованої громадської підтримки інтересів Союзу русинів-українців СР.

У своїй роботі ми докладали значне зусилля, щоб внести зміни у форми роботи між членством, молоддю, а головним чином звертати увагу комунікації з широкою громадськістю.

Активною була наша комунікація з Урядом СР, Міністерством культури, Міністерством закордонних справ, останнім часом з Уповноваженим у справах національних меншин, Пряшівським самоврядним краєм, самоуправами сіл та міст, а також з представниками України з метою задоволення національно-культурних, освітніх та інформаційних потреб.

Необхідно сказати, що у північно-східному регіоні Словаччини, де переважно живуть русини-українці, є свої специфічні проблеми, які, як правило, залишаються часто поза увагою центральних органів державного управління. Рівень економіки в порівнянні з іншими регіонами республіки постійно є на найнижчому рівні. Не кращою є і ситуація в духовній сфері. Світ, повний гасла про демократію і свободу, здавалося б, створює всі умови для вільного розвитку національних меншин. Та практика показує, що воно не цілком так, і що асиміляція нас, русинів-українців, не припиняється, а скоріше набуває чим далі тим більшої акселерації. Є до того об'єктивні причини, як, наприклад, глобалізація світу, небувалий технічний прогрес засобів масової інформації чи велика міграція людей за роботою, але є і суб'єктивні причини, що в нашому випадку означає низьку національну свідомість, чи невияснену національну та мовну приналежність.

Культурно-політична ситуація, яка склалася в останніх роках внаслідок політичних змін в країнах Центральної та Східної Європи, змушує нас задуматися над цілим рядом питань, що нині хвилюють нашу громадськість. Із-за багатьох причин нашої етнічній меншині

ні не пощастило сформуватись у сильну, єдину визначну спільноту. Розкол української національності на українців та русинів посилює процес асиміляції, зменшує вплив та можливості нашого розвитку. За таких обставин склалася ситуація, коли словацька громадськість категорично розділяє українців та русинів, не беручи їх як етноси, що мають спільне коріння.

Русини-українці Словаччини живуть на своїх автохтонних землях понад тисячу років, внаслідок недовіри політики у відношенні до національних меншин, досі не був прийнятий закон про національні меншини. Якщо наша держава не зрозуміє позитивного збереження життя і культури русинів-українців для неї самої, а ми, русини-українці, не будемо боротися за збереження свого, до того часу будуть постійно переважати процеси асиміляції.

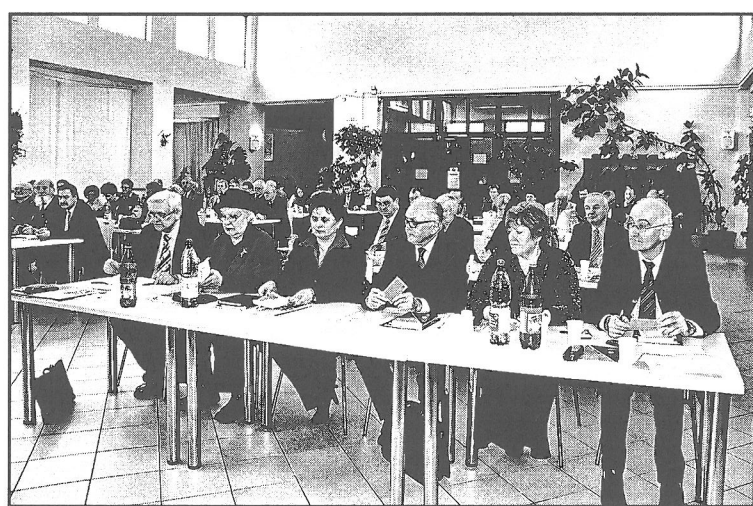
цтва в Словаччині полягає передусім у нашій байдужості, отже наше шкільництво залежить від нас самих. Колись байдужість зуміла паралізувати свідомі священики разом з учителями-народовцями.

Тому Центральна рада СРУСР до майбутнього мусить настоювати на прийнятті проекту основної концепції розбудови українського шкільництва:

По-перше, для подальшого існування нашого шкільництва необхідно забезпечити додаткові кошти для зарплат вчителів і для ходу школи;

По-друге, в школах з українською мовою навчання або з вивченням української мови необхідно підняти норматив на учня, а також підвищити внесок Словаччини на діяльність гуртків;

По-третє, у процесі наростаючої асиміляції на національно змішаній

▲ Під час роботи VI з'їзду СРУСР.

нальних меншин та етнічних груп та на засіданнях двосторонніх міжурядових словацько-українських

в окрузі Стара Любовня, Збудська Біла на Меджилабіччині та в місті Пряшеві.

У цьому святі беруть участь в середньому біля 20 декламаторок, а також гості – декламаторки з України. Це жінки передусім із Свидника, Снини, Гуменного, Пряшева, Бардієва, Михалівця, Старої Любовні та інших сіл і міст. Приємно констатувати, що жінкам не бракує ентузіазму, енергії, щоб з кожним роком примножувалося число тих, які бережуть і несуть до інших силу і красу художнього слова.

СРУСР гордиться тим, що серед любителів художнього слова вже 22 роки активно працює на ниві популяризації та поширення кращих зразків художньої прози та поезії не лише місцевої української, але і загальноукраїнської, словацької, російської та інших літератур клуб художнього слова жінок у Свиднику. Клуб працює при Піддуклянській бібліотеці у Свиднику під керівництвом Марії Лабик та Анни Ванько.

Шановні делегати, дорогі гості! Фестиваль драми і художнього слова ім. О. Духновича здійснювався в містах Пряшів та Меджилабірці. Останній рік тільки в Пряшеві. Приємно констатувати, що він став достойним пропагатором драматичної творчості русинів-українців Словаччини. В житті нашого населення має свою давню і багату традицію. Потрібно підкреслити – це найпотужніший імпульс духовного самовираження русинів-українців.

Завдяки цілеспрямованій праці нашої організації фестиваль проходить в двох частинах, а саме в першій частині змагаються читці-декламатори, а в другій – драматичні колективи.

В першій частині фестивалю бере участь понад 50 читців-декламаторів. Появляються тут нові талановиті учні, які вперше пропобували свої творчі здібності продекламувати доступну їхньому віку поезію та виразно прочитати твір перед широкою публікою. Треба підкреслити такий факт, що у наш вік комп'ютеризації у дітей є потяг до книжок, до художнього слова, до пошуків духовної краси. Оцінюємо факт, що учні читають власну творчість.

У другій частині фестивалю беруть участь драматичні колективи: «Сонечко» – ОІШ з Шаріського Ястраб'я на Старолубовнянщині, «Думка» з Кошиць, драматичний колектив із села Рясів Бардієвського округу та учні З'єднаного ОІШ і Гімназії ім. Т. Шевченка з Пряшева, артистка Евеліна Гват'я з Рясева. Найчастіше гостем був Закарпатський обласний музично-драматичний театр з Ужгорода.

В кінці травня або початком червня кожного року проходить Фестиваль фольклору русинів-українців Словаччини в селі Камійонка Старолубовнянського округу. У програмі виступають кращі самодіяльні фольклорні колективи Пряшівського та Кошицького країв. Гостювали тут колективи з Польщі, Сербії та України. Потрібно оцінити те, що у конкурсному огляді спі-

(Продовження на 4 стор.)

Русини-українці Словацької Республіки є одне неподільне ціле

Звіт про діяльність Союзу русинів-українців
Словацької Республіки за період від V з'їзду, зачитаний
головою Центральної ради СРУСР Петром Соколом

Якби в наших регіонах був достаток роботи і добрий заробіток, коли б молоді люди могли вдома закладати сім'ї, то вони в далеко більшій мірі змогли б і дотримувати свою мову, віру, культуру, традиції, звичаї.

Останнім часом у житті нашої організації і цілої національної меншини дійшло до таких величезних змін, що дотеперішній спосіб самозбереження культурно-національного життя став недостатнім. Потрібна наука, потрібне і бажання Словацької Республіки та України допомогти нам зберегти нашу культуру.

Необхідна продумана систематична, активна діяльність власної інтелігенції та всіх свідомих русинів-українців вивчати своє минуле, аналізувати сучасне і боротися за збереження своєї культури.

Із згаданого вище випливає, що дослідження і аналіз культурних потреб, інтересів русинів-українців Словаччини вимагають нових підходів. Дослідження історії і сучасності стану культури нашої меншини можливі тільки при умові координації наукового дослідження, об'єднання творчих сил фахівців різних напрямків культури.

Концепцію роботи Союзу русинів-українців в нових умовах діяльності потрібно доповнювати проектом збереження та розвитку нашої меншини за активної допомоги Словаччини та закордонного українства.

В Словаччині для збереження потреб русинів-українців ми маємо школи з українською мовою навчання та з вивченням української мови. Навчання української мови та літератури також здійснюється на відповідній кафедрі Пряшівського університету.

Трагедія українського шкільництва

території респектувати нижчу кількість учнів в класах;

По-четверте, створити систему ефективного управління і контролю національних шкіл з участю представників даних національностей;

По-п'яте, подбати про те, щоб в органах, відповідальних за управління школами, були і представники національностей;

По-шосте, в прикордонних областях для шкіл з українською мовою навчання або з вивченням української мови необхідно підвищити кошти для поширення партнерських зв'язків.

Отже, ці кроки для оновлення системи національного шкільництва повинна зробити наша держава, зрозуміло, при активній участі СРУСР. Такий поступ бажаний і для створення системи розвитку культурно-національного життя русинів-українців.

Словацька Республіка ратифікувала Рамковий договір Ради Європи про збереження національних меншин в 1995 році, який набув дію в 1998 році, та Європейську хартію регіональних мов або мов меншин, який набув дію в січні 2001 року. З другого боку, та сама держава у відношенні до русинів-українців своєї країни проводить таку політику, яка сприяє ліквідації цілої меншини та її культури.

І тому внаслідок всього наведеного наші русини-українці поступово перестали поважати своє походження, своє коріння, свою віру, школу та культуру. Перестає гордитися своїм корінням, соромиться за нього. Відхід від юліанського календаря, церковнослов'янської мови, східного обряду послабили наш національний організм, і тому ми повинні до майбутнього прикласти максимум зусиль для респектування в наших церквах церковнослов'янської мови і азбуки та елімінувати несправедливу конкуренцію, політичний русинізм, який плодить негативні наслідки.

Тому перед СРУСР в тій області стоять такі завдання:

По-перше, зацікавити і морально зобов'язати нашу інтелігенцію та творчі організації, а саме Спілку українських письменників Словаччини, Асоціацію українців та Асоціацію українських лікарів Словаччини, СНМ – Музей української культури у Свиднику, творчу групу української редакції національно-етнічних передач Словацького радіо в Кошицях для вирішення соціально-економічних та культурно-національних проблем нашого населення.

По-друге, на засіданнях комітету Уповноваженого в справах націо-

▲ Делегати з Свидниччини.

(Закінчення з 3 стор.)

вацьких груп ім. Степана Бітнера в рамках фестивалю беруть участь дитячі та молодіжні групи.

Шановні друзі!

Надзвичайно велике жанрове багатство української народної словесності. Народна поезія і народна пісня – то окраса народної творчості. Кожного зачаровує чітким ритмом, добірними словами, живою народною мовою. Не любити таку творчість – неможливо.

Такі wartości засвідчує Свято культури русинів-українців Словаччини у Свиднику. Воно притягує не лише шанувальників фольклору з Словаччини, але радо туди приїжджають гості з Польщі, Чехії, Хорватії, Сербії, Російської Федерації та України. Свято культури у Свиднику – то контакт зі світом, то нагода заявити про себе, викресати в людей гордість за своє.

Програма свят є настільки насичена, що відвідувач часто і не знає, де перше скочити, як то кажуть, аби щось не пропустити. Цікаво тут і юним відвідувачам. Притягують їх не тільки різні атракції, але і безпосередня зустріч з пісню, танцем, веселістю, зустрічі з цікавими людьми. І сьогодні дуже приємно, що наше Свято культури є живе, що воно служить об'єднанню людей, а не розділенню. Бо нас нема чого ділити. Ми – єдиний народ, добрий, працьовитий. Ми вважаємо багату народну культуру русинів-українців складовою частиною культури Словаччини, нашої держави.

У місті Снині здійснюється Фестиваль духовної пісні. Свято духовної пісні глибоко народне. Воно художньо зростає, що підтверджують всі колективи, але особливо хор Православного кафедрального собору з Пряшева, Український народний хор «Карпати» з Кошиць, хори з Вороньова, Списької Нової Весі, Стропкова, Требішова, Михаловець, хор «Димитрій» з Пораца, колективи з України, Польщі та Сербії. В наведених хорах співає багато молоді, що свідчить про те, що фестивалю у Снині має перспективу дальшого розвитку. Свідченням цього є також не лише високоякісне мистецтво, але і глядач, який у Снині виявився вдумливим та вдячним.

Вже 40 років традиційно прекрасне історичне місто Бардіїв збирає талановитих дітей та молоді і їх учителів та керівників, які справді не можуть уявити собі життя без пісні. Адже мистецтво для них – то особливий спосіб самовиявлення, прекрасний світ гарної реальності та емоцій. А для того, щоб яскраво і багатогранно змогли розкритися здібності дітей шкільного віку та молоді, але і дорослих виконавців народної пісні, СРУСР за активної підтримки міста Бардієва щороку реалізує велике свято народної пісні – «Маковичка струна».

З нагоди 40-ї річниці чудового свята у 2012 році приматор міста Бардієва Борис Ганущак передав Союзу русинів-українців Словачкої Республіки лист подяки.

Наперекір проблемам, абсолютній нестачі фінансів, без апарату фахівців в області різних форм культурно-освітньої праці та без професіональних працівників регіональних рад наша організація активно працює, організує різні культурні акції на регіональному та місцевому рівнях.

Традиційно Новий рік за юліанським календарем відмічають жителі багатьох сіл і міст Словаччини. Новорічні бали і Маланчин вечір відбуваються в Кошицях, Пряшеві, Снині, Михалівцях та інших містах і селах. Потрібно оцінити традиційні різдвяні концерти в Кошицях, новорічну зустріч та різдвяне свято в дитсадку з українською мовою виховання та в З'єднаній ОШ і Гімназії ім. Т. Шевченка в Пряшеві, новорічний концерт різдвяних і новорічних звичаїв у Снині та Стащині.

За пройдений виборчий період в наших регіонах проводило народну художню творчість більше ніж 45 колективів різних жанрів. Наведені колективи об'єднують до 1400 членів. Щорічно вони реалізують понад 215 виступів з нагоди різних культурно-суспільних подій.

Добру роботу проводить Гуменська регіональна рада СРУСР, яка щорічно організовує свята культури при активній співпраці з самоуправами сіл та міст, наприклад, в селі Руська Поруба, вечори української поезії та музики в Снині, в селі Підгородь Собранецького округу, в селах Пихні, Стащин, Убля, Рунина, «Під Бескидом зелененьким» в Гуменному. Потрібно високо оцінити свято народних традицій

зробити необхідні кроки для інтернетизації української преси Словаччини, прийняти міри для того, аби задовольнити просьбу багатьох читачів з України, щоб її могли читати в бібліотеках, в окремих установах, декотрих навчальних закладах в Закарпатській області України, в столичних бібліотеках Києва та в західних областях України. Отже, слід повернутись до того, коли наша преса на світанку української незалежності кількома тисячами примірників надходила в Україну.

Високо оцінюємо працю редактора газети «Нове життя» Мирослава Ілюка та редактора журналу «Дукля» і «Веселка» Івана Яцканіна.

Наша організація розгортає свою діяльність з багатьма культурно-

Ястраб'є, керівник Власта Сопко. Дякую Піддуклянському осередку культури та Піддуклянській бібліотеці у Свиднику, Вишньошариському осередку культури у Бардієві, Земплінському осередку культури в Михалівцях та Старолубовнянському осередку культури за активну і творчу співпрацю.

Наше спасибі належить директорам та учителям основних і середніх шкіл, кафедрі українистики філософського факультету Пряшівського університету, науковцям, письменникам та усім, хто словом і конкретними діями сприяє роботі СРУСР.

Ми глибоко влячні Міністерству культури СР, Міністерству закордонних справ СР, Пряшівському самоврядуванню краю, міністерствам

нів, організаторів нашої культури. Русини-українці, працюючи в різний час і в різних обставинах, жилися духовними надбаннями українського народу, а той дух українства додавав силу протистояти асиміляції і відвоювати ту правду, якою жили наші предки.

Відстоювання цих засад вважає своїм обов'язком і нинішні керівництво СРУСР.

Звертаюсь до вас, шановні делегати, а посередництвом вас до всіх членів нашої організації і до всіх громадян нашої національної меншини, які до 21 травня 2011 року себе написали: русином (33 482) чи українцем (7 430), щоб вони, не зважаючи на своє особисте пересвідчення, на свої інакші погляди на національну, релігійну чи іншу проблематику, були толерантними до особистих поглядів інших громадян і брали активну участь в позитивній роботі на користь всього нашого населення. Тому що ми є одне неподільне ціле!

Зокрема звертаюсь до представників обох руських церков, як до найстарших структур нашого життя, які і на сьогодні мають повну організаційну структуру, що охоплює кожного громадянина від народження аж до його смерті, щоб використали цю свою організаційну і впливову перевагу для зростання всього багатства, яке наше населення досягло, переважно під їх впливом, протягом тисячорічного свого існування.

Одночасно звертаємось до підприємців, щоб і вони не шкодували сил для підтримки таких кроків життя наших людей, які поведуть до його збереження та розвитку.

СРУСР заявив про себе, що він продовжує бути важливим учасником соціального і духовного буття, що більшість його талановитих і самовідданих членів береже одвічні традиції русинів-українців.

Шановні делегати! У цій благородній праці є місце для кожного з нас!

Русини-українці Словачкої Республіки є одне неподільне ціле

«Пізнавай і зберігай спадщину своїх предків» в селі Орябина Старолубовнянського округу.

Кілька років тому Союз русинів-українців у Свиднику розпочав традицію «Новорічне віншування», проходять тут дитячі зимові розваги, традиційне колоття – «Забиячка». Визначне місце в роботі Свидницької РР має відома акція «День народних традицій», невід'ємною частиною якої є варіння пирогів. Треба сказати, що ця акція набула широкого резонансу і стала надзвичайно популярною. В цей день ми зустрічаємо значне число любителів і шанувальників народних традицій.

Новою доміантою в житті нашої організації було зосередження уваги на працю з молоддю, бо той, хто турбується про своє майбутнє, мусить неодмінно опікуватись справою молодих.

З того приводу для молоді були організовані різні конкурси, літні школи українознавства, літні табори. Оцінюємо здійснення молодіжного табору дітей, вже шостого по черзі, на Зимплінській шираві. Дякуємо керівництву молодіжної організації «Пласт» в Кошицях за особистий вклад в реалізацію літніх таборів та літньої школи українознавства. У літніх таборах бере участь молодь практично з усіх регіонів Пряшівщини. Метою літньої школи було передати учасникам елементарні знання з історії, літератури і культури, познайомити молоді з пісенним багатством, визначними постатями нашого народу.

Вигорлатська бібліотека в Гуменному вже багато років проводить регіональні змагання літературних талантів – школярів та молоді.

Шановні делегати, гості! Союз русинів-українців позитивно оцінює ставлення Уряду Словачкої Республіки до діяльності Музею української культури у Свиднику, метою діяльності якого є документувати основні етапи культурного, історичного, політичного та соціального розвитку русинів-українців Словаччини від найдавніших часів до наших днів. Потрібно підкреслити, що всі культурно-освітні акції, визначні події, виставки, конференції, які організовує Музей української культури у Свиднику, тісно пов'язані з головними завданнями Союзу русинів-українців Словачкої Республіки.

В роботі СРУСР визначне місце належить пресі – газеті «Нове життя» (виходить з 1951 р.) та дитячому журналу «Веселка» (виходить з 1951 р.).

Радує, що всі наші зусилля зводяться до того, щоб наша преса і надалі служила спільній справі – збереженню і розвитку української національної меншини в Словаччині. В інтересі поінформованості, націленості на актуальні завдання доцільно було б, аби наша преса доходила до всіх первинних організацій СРУСР, до всіх його організаційних структур. Так само потрібно

освітніми установами та організаціями України, а також з партнерськими організаціями у Польщі, Чехії, Угорщині, Сербії і Хорватії. СРУСР є членом Європейського конгресу українців і Світового конгресу українців, членом Світової федерації українських лемківських об'єднань.

Цінну допомогу в реалізації найрізноманітніших програм надають регіональні ради СРУСР, самоуправи міст і сіл. З представників самоуправ до наших найактивніших співпрацівників належать приматор міста Свидника Ян Голодьяк, міста Бардієва Борис Ганущак, міста Снини Стефан Міловчик, старости села Камйонка Юрій Єдинак, села Бехерів Йосиф Гмтерко, села Стебник Степан Кучечка, села Удол Степан Арендач, села Орябина Микола Каня, села Руська Поруба Дмитро Ферко, села Пихні Михайло Шестак, села Рунина Маріан Регула, села Убля Надежда Сірка, села Підгородь Ярослав Мигальов, села Стащин Ян Кереканич, села Кленова Душан Гірча, села Збудська Біла Мілан Матушка.

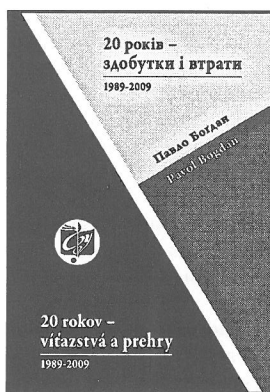
Особливо треба оцінити допомогу Пряшівського самоврядування краю, його голови Петра Худика та завідувачі відділом культури ПСК Еви Арвайової.

Велику подяку висловлюємо колективам і їх керівникам, а саме: Українському народному хору «Карпати» з Кошиць, художній керівник Левко Довгович, чоловічий співацький гурт «Поляна» з Кошиць, керівник Ярослав Дірга, ФК «Барвінок» з Камйонки, керівник Мартин Караш, дитячому ФК «Маковичка» із Свидника, керівник Марія Бойкас, ФК «Маковичка» із Свидника, керівник Марія Пайзинка, ФК «Поляна» з Орябини, керівник Марія Каня, ФК «Куровчан», керівники Іван та Яна Поповець, ФК «Порачан» з Пораца, керівник Гелена Мацала, ФК «Тихопоточан», керівник Марта Дуда-Башиста, ФК «Яворина» з Торисок, керівник Домініка Ярошик, ФК «Ялинка» з Вільшавиці, керівник Гелена Бринзова, дитяча співацька група з Хмельовиці, колектив «Сердечко» З'єднаної ОШ і Гімназії ім. Т. Шевченка у Пряшеві, керівник Івета Світок, ФК «Карпатинян» – сеньйор, керівник Ян Секарак, ФК «Бескид» із Стащина, керівник Марія Капраль, ФК «Пихончанка» із села Пихні, керівник Михайло Шестак, ФК «Старинчанка» зі Снини, керівник Златіца Фундак, ФК «Пчолинчанка» з села Пчоліне, керівник Зузана Гайдош, співацька група «Дукат» із Снини, керівник Мілан Дутка, «Рунинчанка» з Рунини, керівник Анна Лацлав, співацька група молоді зі Зубного, керівник Іван Мигалич, жіноча співацька група «Лелія» з Гуменного, керівник Міріам Мудрик, «Гуменське тріо», керівник Іван Мигалич, співацькі групи і драматичні колективи села Ряшів, керівник Євеліна Гват, дитячий драматичний колектив «Сонечко» ОШ Шариське

культури та туризму, закордонних справ та освіти України, Посольства України в СР, особисто Надзвичайному і Повноважному Послу України Олегу Гаваші, Генеральному консульству України в СР у Пряшеві, почесному консулу України в СР Станіславу Обіцькому за їхню моральну та матеріальну допомогу українській національній меншині в Словаччині.

Наперекір постійним комплікаціям СРУСР залишив за собою помітний слід на полі збереження та розвитку культури. Завдяки результатам своєї діяльності наша організація завоювала своє певне місце в мережі культури Словаччини. Нашу організацію вважають визначним культурним центром, який є здобутком не тільки для місцевої культури, але витримає вимогливі критерії у порівнянні з подібними організаціями за кордоном. Це свідчення української присутності на теренах Словаччини, це результат свідомої праці творців нашої преси, керівників колективів народної художньої творчості та її чле-

Русини-українці на тлі політичних змін в Словаччині

Наприкінці 2012 року Союз русинів-українців Словачкої Республіки видав двомовну (українською та словацькою мовами) книжку Павла Богдана під назвою «20 років – здобутки і втрати 1989 – 2009. 20 rokov – víťazstvá a prehry» (144 с.), в якій автор пред'являє широкий громадськості огляд культурно-національного життя русинів-українців Словаччини за двадцятирічний період, а саме від 1989-го до 2009 року. Книжка побудована на широкій джерельній базі, а саме на матеріалах архіву СРУСР і частково преси.

Як зазначає автор у післямові, він намагався «чим менше коментувати події. Часто йдеться про строги констатації та читати з різних документів та преси, де висновки повинен зробити сам читач».

Водночас зізнається в тому, що на обмеженому просторі не можна було детально розглянути «всю історію Союзу в цілому контексті суспільно-політичного розвитку Словаччини та культурно-національного життя русинів-українців Словаччини за останні два десятиріччя».

Книжка показує, яким чином листопадові події 1989 року відбилися на культурно-національному житті русинів-українців Словаччини й одночасно дає відповідь на те, чому в середовищі до тих пір єдиної української національної меншини було більше втрат, аніж здобутків. Найбільшою втратою вважає радикалізацію в поглядах на подальший розвиток, внутрішній різнобій в середовищі інтелігенції, що логічно привело до перманентної кризи в середовищі національної меншини. Увагу привертають окремі етапи напруження розколу на русинів і українців. Той розкол проходив не без явних зовнішніх політичних впливів. Найбільш випукло зовнішні тиски проявилися, наприклад, в багаторазовій зміні назви Музею української культури у Свиднику. Також розгортає картину задушливих ігор навколо українських радіопередач. В кінцевому результаті це привело до того, що за адміністративним рішенням зверху в примусовому порядку було переселено русько-українську редакцію радіо з Пряшева до Кошиць.

Павло Богдан на базі першоджерельних матеріалів освітлює причини поступового занепаду українських дитсадків та українських шкіл, українських засобів масової інформації, а також те, що було на причині зміни назви та орієнтації колишнього Українського національного театру в Пряшеві (нині Театр Олександра Духновича).

Книжку можна придбати в Союзі русинів-українців Словачкої Республіки в Пряшеві.

Мирослав ІЛЮК.

До 75-ліття з дня народження Михайла Чорного

Михайло Чорний, кандидат наук, педагог, науковець, дипломат та культурно-освітній діяч, народився 30 січня 1938 року в с. Чабалівці Меджилабірського округу в сім'ї селянина як один з семи дітей. Середню освіту здобув в Державній російській гімназії в Гуменному та українській одинадцятирічній школі в Меджилабірцях, яку в 1956 році закінчив атестатом зрілості.

За відмінні результати навчання школа рекомендувала його на навчання в СРСР. Протягом 1956-1959 років навчався в Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка, а в 1959-1961 роках – на природознавчому факультеті Університету ім. Коменського у Братиславі по спеціальності: географія, вузька спеціалізація – економічна географія. Після закінчення навчання до 1967 року працював асистентом кафедри економічної географії природознавчого факультету Університету ім. Коменського.

Протягом 1963/1964 навчального року проходив стажування в країнах Латинської Америки, зокрема – Чилі, Аргентині, Уругваї – з метою вивчення економічної проблематики менш розвинених латиноамериканських країн. В 1967 році поступив на заочне навчання в аспірантурі на кафедрі економічної географії. Після здачі іспиту на здобуття звання доктора та захисту докторської роботи здобув звання доктора природознавчих наук. В 1976 році захистив кандидатську дисертацію з проблематики економічного розвитку латиноамериканських країн та їх торговельних відносин з ЧССР. Під час роботи на згаданому факультеті та у Високій школі економічній орієнтований на вивчення географії промисловості та регіональної географії, насамперед в Латинській Америці. Брав участь у вирішенні державного дослідницького завдання «Комплексне географічне дослідження району Східнословачького металургійного комбінату». Публікував науково-теоретичні статті про географію Словаччини та науково-популярні статті про Чилі та Латинську Америку. Є співавтором двох книжок: «Чилі» та «Куба». Брав участь у роботі над Географічним атласом Словаччини.

В 1973-1990 роках працював в Кан-

целярії уряду Словачької Республіки в сфері національних та міжнародних відносин на посаді заступника керівника департаменту зі спрямуванням на проблематику української національної меншини в Словаччині. В

1991-2001 роках працював в Міністерстві економіки СР в галузі зовнішньої торгівлі.

У 1994 році Міністерство економіки СР та Міністерство закордонних справ СР його делегувало на посаду завідувачого торгово-економічним відділом у Посольстві СР в Києві. Його знання історії, географії, економіки, культури та української й російської мов були важливим фактором успішної праці дипломата – торговельника. Після закінчення дипломатичної місії у 1998 році повернувся в Міністерство економіки СР.

Словацька Республіка впровадила з Україною візовий режим, що негайно вплинуло на двосторонні відносини, особливо в торговельно-економічній сфері та сфері туризму, а також у сфері міжлюдських контактів та співпраці. Тоді М. Чорний запропонував заснувати громадське товариство. Цю думку підтримали визначні словацькі особистості наукового, культурного та громадського життя, а саме академік Коломан Бодя, літературознавець та письменник Душан Слободнік, дипломат та перший посол Словацької Республіки в Україні Роберт Гаренчар, а також Микола Неврлий та інші. М. Чорний вирішив використати всі свої здобуті знання та досвід для поширення еко-

номічної та культурної співпраці між Словаччиною та нашим найбільшим сусідом – Україною. Після заснування товариства в 2001 році став його головою. Мета Словацько-українського товариства – сприяти всебічному поглибленню взаємних словацько-українських відносин. Товариство в інтересах виконання свого покликання активно співпрацює з Посольством України в СР, Міністерством закордонних та європейських справ СР, Міністерством економіки СР, Міністерством культури СР, Міністерством внутрішніх справ СР та канцелярією парламенту і Уряду СР.

Далі, Словацько-українське товариство під керівництвом М. Чорного співпрацює з Товариством слов'янської взаємності, Словацьким товариством з питань зовнішньої політики, Міжнародною організацією з питань міграції, Матицею словацькою, Російським центром науки та культури в Братиславі та іншими економічними, дослідними, культурними та громадськими інституціями.

Працю товариства, спрямовану на поглиблення словацько-українських відносин, позитивно оцінили міністри закордонних справ СР Едуард Кулан, Ян Кубіш та Мирослав Лайчак.

У 2010 році М. Чорний у складі словацької делегації брав участь у Слов'янському конгресі, який проходив в столиці України – Києві.

Плідна та корисна праця М. Чорного була високо оцінена і в Україні. У 2004 році Міжнародним Академічним Рейтингом популярності «Золота Фортуна» був нагороджений Георгіївською медаллю «Честь. Слава. Труд». У 2006 році Президент України нагородив М. Чорного орденом «За заслуги» III ступеня, а в 2012 році Міністерство закордонних справ України нагородило ювіляра «Похвальною грамотою».

Михайло Чорний любить свій рідний край, його людей, розуміє їх турботам і радостям. Прикладає всі свої зусилля до самовідданої праці на користь Словацької Республіки та України. Щиро вітаємо його з днем народження і бажаємо «Многая і благая літа!»

Проф. Андрій БАЙЦУРА,
Марія ФОЛЛРІХ.

саючої свічки. А потім вже почали приходити перші колядки. Один колядник приходив замість іншого, колядка за колядкою, а віншування у кожного було інше. Кожен колектив намагався принести нову, доти не співану колядку – «Пацерики», «Старинчанка», «Кичера», дівоча співацька група при ОШМ в Снині, Хор православного храму в Снині, обрядовий колектив «Оріховчанка» з Ужгородського району (Україна) і, зрозуміло, традиційний Бетлегем у виконанні групи чоловіків з Осадного. І на цей раз вони принесли автентичну програму, якою пожали успіх у присутніх.

По останньому віншуванні на сцені замість селянської хати з'явилася вже сільська корчма, в якій корчмар в особі Михайла Іванца очікував хлопців, які в ній замовили новорічну забаву. Прийшли хлопці разом з дівчатами з фольклорного колективу «Шинява» з Снини, розпочавши забаву різким танцем. У винагороду корчмар почастував їх. Забава не мала кінця-краю: танець за танцем, пісня за піснею. Мама і баба, що доглядали своїх дівчат, не лише заспівали, але і карічку затацювали, а молоді дівчата, що виглядали з-поза вікон, показали, як вмійте співати. Свій внесок вклали і гості з України, заспівавши віночок пісень. Забава закінчилась точно опівночі північними дзвонами, після чого Михайло Іванцо та Анна Бандурчина виголосили вінш до Нового року під могутній спів «Многая літ...».

Організаторів приємно здивувала участь глядачів – зал був забитий до останнього містечка, люди стояли і

▲ Літургія в Гостовицях.

Владика Ростислав завітав до краян

На свято Богоявлення Господнє до своїх вірників в Гостовицях та Осадному на Снинщині, яке за юліанським календарем православні святкували 19.1.2013 р., завітав архієпископ Пряшівський і Словаччини Ростислав (світським іменем Андрій Гонт). Якраз до Гостовиць і Осадного сягає коріння владики. Вітали його хлібом і сіллю староста Гостовиць Петро Чопак і місцевий куратор п. Сура, а потім у місцевому храмі була відслужена архієрейська свята Літургія, яку з владику служили настоятель приходу о. прот. ThDr. Петро Сорока, PhD і настоятель в Кальній Розтоці о. прот. Мгр Андрій Микулашко. Воду освятив і проповідь виголосив архієпископ Ростислав. Владика Ростислав з духовенством і вірниками потім завітав до недалекого Осадного, де його привітав староста села Роберт Микулашко. Домашні приготували у Домі культури святкову вечерю, на якій подавалася традиційна пісна страва. По вечірній виступили бетлегемці з Осадного, які показали Віфлеємську гру. Архієпископ у своєму слові сказав, що прибув до них як до своєї духовної родини і, за звичаєм, родина мала б бути разом. Вірники Осадного подарували йому DVD фільм «Osadné» і CD візантійських мелодій.

Владика Ростислав подякував за прекрасне Богоявлення своїм краянам і пожелав їм міцного здоров'я і щастя в новому 2013 році.

Многая і благая літа, владику!

Мілан СУРА,
Гостовиці.

▲ Бетлегемці і вірники з своїм архієпископом Ростиславом (посередні) в Осадному.

на сходах. Серед гостей були депутат словацького парламенту Михайло Лукша, депутати Пряшівського самоврядного краю Надія Сірка і Йосиф Савка, приматор Снини Стефан Міловчик, завідувач відділом транскордонної співпраці Обласного інформаційно-методичного центру в Ужгороді Іван Тужеляк, член Президії ЦР СРУСР Іван Лаба, депутати міського представництва, старости сіл.

Майже половина виступаючих була молодь, що є запорукою збереження традицій наших предків і в дальших роках. За вдалий вечір подяку заслугують Ірена Малинич, Злата Фундак, членки фольклорного

колективу «Старинчанка», Анна Бандурчина та Франтішек Кірняк, голова Об'єднання переселенців з водоймища Старина.

Концерт був доказом того, що, незважаючи на величезні проблеми в фінансуванні національної культури, все-таки, якщо є достатньо ентузіастів і є добра співпраця з місцевою самоуправою, в даному випадку з Міським центром культури в Снині, який забезпечив приміщення, освітлення та звук, можна зробити великі речі і без гонорарів за виступи.

Михайло ІВАНЦО.
Фото Мирослава Сташка.

Від Різдва до Нового року

У неділю, 13.1.2013 року, в кінозалі Снинського будинку культури відбувся сьомий щорічний концерт колядок та віншів «Добрий вечір, щедрий вечір». Організували його місто Снина, Первинна організація СРУСР в Снині, Об'єднання переселенців з водосховища Старина і Православний приход у Снині. Концерт відбувся в останній день 2012 року за юліанським календарем, тому одночасно відбулась і новорічна забава.

Присутніх привітав голова Регіональної ради СРУСР в Гуменному Михайло Іванцо, програму модерувала Анна Бандурчина.

▲ Заспівали собі і дівчата, які з-поза віконечок позирали.

▲ Новорічні вінші і тости виголосили конференсь Анна Бандурчина та Михайло Іванцо.

Новий рік з «Карпатами»

Близько півтора тисяча душ на зламі старого і Нового року відсвяткувало в Кошицях Різдвяні і Новорічні свята з Українським народним хором «Карпати» та Союзом скаутів «ПЛАСТ» українсько-русинської молоді на Словаччині. Різдвяний концерт під назвою «Різдвяні традиції національних меншин в Кошицях», «Святий вечір з Карпатами», Новорічний бал русинів-українців «Маланчин вечір» і Новорічний концерт здійснилися у прекрасній атмосфері і принесли учасникам незабутні враження.

Повертаємось до цих успішних акцій хоча б кількома фотографіями Святослава Довговича.

▲ Почесним гостем «Щедрої вечери з Карпатами» був приматор міста Кошиці Річард Раші (посередині), вліво Левко і Олена Довговичі, вправо солістка хору «Карпати» Марія Побегова і великий прихильник «Карпат» Штефан Чабала.

▲ Новорічний концерт закінчили «standing ovations» заповненого залу «Джамбо центруму» в Кошицях. 13 січня 2013 року.

Новий рік починають балом

Кошицька регіональна рада СРУСР щороку розпочинає свою діяльність традиційним Новорічним балом. На балі в суботу, 12 січня ц.р., в залі Технічного університету зібралось майже 300 гостей. Бал і на цей раз підготувало керівництво організації разом з довгорічним партнером РР СРУСР – Mobil House, s.r.o., співвласником якого є Микола Барна, член Президії РР СРУСР.

Бал відкрив голова РР СРУСР Йосиф Вок. Після цього в художній програмі з вінком народних пісень представилась співачка Анна Порач під акомпанемент Ігоря Крети з Пряшева, а також танцювальна група Фольклорного колективу «Горнад» з Кошиць.

А потім Новорічний бал в приємній атмосфері продовжувався аж до ранку, а до танцю його учасникам грала вокально-інструментальна група «Поціт» з Бенятини Собранецького округу.

І на цей раз подяка від організатора балу належить вже згаданому генеральному партнеру РР СРУСР, модератору Валерії Смильницькій, спонсорам, в переважному підприємцям з Кошиць і околиці та далішим співпрацівникам, які сприяли успішному проведенню цієї акції.

(юм)

-СН-

12.1.2013 р., в переддень «руського Сильвестра», в Михалівцях відбувся другий за чергою Новорічний бал русинів-українців. Відкрив його ЮД-р Святослав Нірода – голова

▲ Членки «Старинчанки» продають томболу.

▲ Гості балу.

Міської організації СРУСР в Михалівцях при співучасті власника ресторану «Zlatý bažant» інж. Яна Палінського та конферансьє Івана Мигалича. Значною мірою допоміг організувати бал також завідувач ресторану Ладіслав Марцін.

Серед гостей балу були член Президії ЦР СРУСР Іван Лаба, академічна художниця з Михалівців д-р Людмила Лакома-Краусова, історик і мистецтвознавець інж. Володимир Секела, предностка Обводного уряду в Михалівцях д-р Яна Цібереова, а делегацію працівників культури Закарпатської області України очолював Іван Тужеляк.

В художній програмі виступили фольклорна жіноча співацька група «Старинчанка» з Снини, яка поруч з народними піснями виконала віночок стародавніх колядок, дівоча інструментальна група «Рапсодія», а також сімейний дует «Рідна пісня» – Тетяна та Сергій Раховські з Ужгорода. Добре справився з своїми обов'язками конферансьє Іван Мигалич.

Прихід Нового року присутні привітали стоячи з бокалами шампанського. Після урочистих тостів С. Ніроди та Я. Палінського пролунало могутнє Многолітствіє, яке співали всі присутні. Головним призом томболу була оригінальна картина художниці Людмили Лакомой-Краусової.

Про добрий настрій, крім мистецьких виступів, смачних страв і напоїв, постаралися члени інструментальної групи «Пайташе» з Снини. Їхньою заслугою на балі панувала приємна атмосфера до самого ранку.

Міська організація СРУСР своєю діяльністю засвідчує, що вміє організувати людей нашого роду в інтересі збереження рідної культури і рідних традицій.

Другий Новорічний бал

КАФЕДРА УКРАЇНІСТИКИ ІНСТИТУТУ РУСИСТИКИ, УКРАЇНІСТИКИ ТА СЛАВІСТИКИ ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ ПРЯШІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Вул. 17 новембра 1, 08078 Пряшів

Тел./факс 0042151 / 7570841 або 7570274 або 7570812
E-mail: jarmila.kredatusova@unipo.sk

Інтернет: www.ff.unipo.sk/ku
www.unipo.sk/filozoficka-fakulta/informacie-pre-uchadzacov

пропонує у навчальному році 2013/2014
отакі можливості навчання:

– бакалаврське навчання – 6 семестрів
Спеціальність: Перекладознавство – українська мова та культура

(студент вивчає тільки одну мову – українську)

! Знання словацької мови вимагаються

– бакалаврське навчання – 6 семестрів
Спеціальність: Перекладознавство – українська мова та культура

в комбінації (поєднанні з іншою мовою)

(студент вивчає дві мови – українську і ним обрану другу мову)

! Знання словацької мови вимагаються

Акредитовані отакі комбінації:

Українська мова та культура – англійська мова та культура
Українська мова та культура – французька мова та культура
Українська мова та культура – німецька мова та культура
Українська мова та культура – російська мова та культура

– бакалаврське навчання – 6 семестрів
Спеціальність: Вчительство академічних предметів, художньо-освітніх та виховних предметів – українська мова в комбінації (поєднанні з іншим предметом)

Акредитовані отакі комбінації:

Українська мова та література – Англійська мова та література
Українська мова та література – Історія
Українська мова та література – Естетичне виховання
Українська мова та література – Філософія
Українська мова та література – Французька мова та література
Українська мова й література – Німецька мова і література
Українська мова та література – Російська мова та література
Українська мова та література – Словацька мова та література

УВАГА!

➤ Навчатися можуть і початківці.

➤ Існує ще і можливість навчатися на двох факультетах одночасно спеціальність Вчительство: Українська мова та література – Географія.

➤ У вищезгаданих спеціальностях можна здобути після бакалаврської освіти й магістерську (4 семестри навчання).

• Більше інформації можете довідатися на вищенаведених номерах телефонів, на мейлових та інтернетівських адресах.

• Заявки треба надіслати до 28 лютого 2013 р. на адресу факультету.

Іноземці навчання оплачують. Тарифи знаходяться на веб-сторінці факультету: www.unipo.sk/filozoficka-fakulta/informacia-pre-uchadzacov.

NOVE ŽITĚ

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR. Ročník 63. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Požiarická 17, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrťročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s. Stredisko predplatného tlače. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahrancna.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, Fax: 00421 2 63 839 485, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, tel./fax 051/7725 061. Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra národ. menšín 2013.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 63. Головний редактор Мирослав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Пожарницька, 17. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.